

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Nucleus Juris Canonici

Thenhaven, Bernhard

Coloniæ Agrippinæ, 1739

III. De Rescriptis. D. 43. S. 15. C. 5.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63382](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63382)

Corporis ejus sunt. L. 5. *Quisquis C. ad L. Juliam.*

8. „C. 2. Statutis Ordinariorum non „ligantur ignorantes: neque Statuto Epi- „scopi, illius subditi extra Diocesim de- „linquentes. „ Verùm hic Textus non loquitur de Generalibus Statutis Canonum vel Legum, quæ ab omnibus sciri & custodiri debent, per R. 7. 13. in 6. *Ignorantia facti non Juris excusat.* Vide Nuc. Theol. Exam. 2. n. 4.

TITULUS III.

De Rescriptis.

I. **N**ota I. RESCRIPTUM propriè esse responsum in scriptis à Principe Ecclesiastico vel sæculari datum ad alterius consultationem, relationem, vel supplicationem. Hinc differt à *Decreto*, quod vel à Concilio Generali, vel à Pontifice motu proprio statuitur: Item à *Lege*; nam licet Rescriptum sæpè faciat jus inter partes, non tamen fertur pro tota Communitate, neque solemniter publicatur, quod ad rationem Legis requiritur. Quare quamvis Corpus Juris tam Canonici, quam Civilis, magna ex parte constet ex Rescriptis Pontificum vel Imperatorum datis ad particulares, ea non habent vim Legis

ex primæva origine, sed per hoc, quòd publicâ auctoritate in Corpus Juris redacta sint.

2. Nota 2. Rescripta alia esse *Justitiæ seu ad lites*, quæ expediuntur secundùm Jus ad Judices Delegatos pro Justitia administranda cum causæ cognitione inter partes; quæ non habent effectum ante tempus præsentationis. Alia *Gratiæ*, quæ conceduntur ad obtinendam gratiam ex liberalitate Principis; (valéntque regulariter à die Datae; nam *c. 7. h. T.* ait Pontifex: „Datam in iis esse attendendam; hinc illius virtute non potest conferri Beneficium curatum illi, qui tempore Datae necdum habebat ætatem idoneam ad illud, etsi postea fiat legitimæ ætatis, quod expressè statuitur *c. 9. h. T. in 6.*) idque vel contra Legem, ut Privilegia & Dispensationes; vel præter Legem seu circa ea, quæ Jure decisa non sunt, v. g. si supplicanti gratiosè aliquid concedatur, quod neque est secundùm neque contra Jus, ut Indulgentiæ (quæ conceduntur per Breve Apostolicum seu literas in membrana candida caractere Latino ac nitido scriptas, & à tergo cerâ rubeâ chordulis lineis inclusâ annulôque Piscatoris signatas) & Beneficia, quæ conferuntur per Bullam seu literas expeditas sub plum-

bo seu sigillo plumbeo (pendente ex chorda serica rubei & crocei coloris, si conferantur *in forma gratiosa*, id est, si Papa conferat alicui Beneficium, quem dignum supponit, adjunctâ Bullâ executoriâ, ut provifus statim in possessionem mittatur; vel ex chordula de canabe, si concedantur *in forma Dignum*, i. e. si impetranti non fiat provifio à Papa, sed ea facienda committatur Ordinario cum mandato, ut, si ipse prævio examine idoneus reperiat, ei conferatur Beneficium) & conscriptas in membrana magis nigra & rudi, atque antiquo caractere Gallico.

3. Nota 3. Rescripta per sub-vel obreptionem obtenta vel esse ipso jure irrita, si sint Gratia; vel saltem ope exceptionis irritanda, si sint ad lites. *Obreptitia sunt*, quæ impetrantur per expressionem falsi, quod sit causa motiva; nam *c. 2. h. T.* expressè deciditur: „In literis Apost. femper subintelligi clausulam, si preces veritate nitantur, esto non sit inserta. Et „*c. 15.* Quia fraus & dolus nemini patrocinari debent, mendax precator carere „debet penitus impetratis. „ *Subreptitia sunt*, quæ impetrantur tacitâ veritate eorum, quorum expressio de jure aut stylo Curia ad formam substantialem Rescripti præscripta est. Varia hujusmodi *h. T.* ut
ralia

talia decernuntur, nempe *c. 3.* „Si quis
 „super eodem negotio obtineat Rescri-
 „ptum ad lites posterius, non factâ men-
 „tione prioris, nisi impetrans prius infra
 „annum, si Judicis Delegati copiam habe-
 „re potuerit, eo usus non fit, ut deciditur
 „*c. 9. & 23. h. t.* Item *c. 8.* Si quis obtineat
 „à Papa literas Beneficiales suppresso no-
 „mine Dignitatis Ecclesiasticæ præhabi-
 „tæ; aut tacito Beneficio præhabito ex
 „*c. 17.* aut non factâ mentione de Vicaria
 „perpetua ex *c. 27.* aut tacitis annuis pen-
 „sionibus ex *c. 31.* aut subdito Beneficio
 „quantumvis modico & minus compe-
 „tenne. „ Et plura alia de jure sunt expri-
 menda. Vide infra *T. 31. n. 7.*

4. Nihilominus *in 6. c. 7. h. T.* ait Pon-
 tificex: „Gratia vitiosa censerî non debet,
 „quamvis impetrans de alio Beneficio sibi
 „absenti & ignoranti collato tacuerit; si
 „tamen sint incompatibilia, debet alteru-
 „trum dimittere. „ Item *motus proprius*
 Papæ omnem subreptionem (non obre-
 ptionem) evacuat, per se loquendo, quod
 tamen patitur suas limitationes apud
 Leur. hîc *Q. 300.* omiffis variis capitibus
 de mandatis, de providendo super Benefi-
 ciis vacaturis, quæ per *Trid. sess. 24. de Ref.*
c. 19. sublata sunt, eò quòd præbeant votum
 captandæ mortis, specialiter notanda sunt
 sequentia:

5. I. In Decret. c. i. b. T. „Cùm Judicij
 „Delegato causa alicujus sublato appella-
 „tionis remedio committitur, & literis
 „Apostolicis altera pars munita (quibus
 „ei generaliter indultum, ut liberè sibi
 „liceat appellare) in vocem appellationis
 „proruperit; respondet Pontifex, quòd
 „ejus in hac parte appellatio non debeat
 „admitti, quia speciale mandatum déro-
 „gat generali. „ Hinc R. J. 34. *Generi per
 speciem derogatur.*

6. C. ii. „Literis Apost. quæ mani-
 „festum continent in constructione pec-
 „catum, Pontifex nullam vult fidem adhi-
 „beri. „ Ratio, quia eæ per tot Doctorum
 manus transeunt, leguntur & releguntur,
 ut verosimile non sit, illos errorem mani-
 festum (aliud est de levi, v. g. ob defectum
 unius literæ vel syllabæ) incorrectum re-
 liquisse; unde oritur præsumptio juris eas
 à Papa non prodiisse, adeoque in totum
 seu quoad omnes partes de falsitate sunt
 suspectæ; aliud est de Testamentis & In-
 strumentis Notariorum, quia hæc non
 transeunt per tam multas manus, ideoque
 facile potest irrepere falsa latinitas, ex L.
*De errore C. de Testam. An & quando ra-
 sura, juxta c. 25. b. T. vel marginalis aut
 superlinearis scriptura vitiet rescriptum?*
 Vid. Reiffenst b. T. n. 224.

7. „C. 28. statuit Pontifex, ne quis ultra duas diætas extra suam Diæcesin per literas Apost. ad iudicium trahi possit; nisi de assensu partium fuerint impetratæ, vel expressam de hac Constitutione fecerint mentionem; imò juxta *c. ii. h. T. in 6.* Reus nequit per eas conveniri ultra unam dietam à fine suæ Diæcesis. „ *Quot leuæ requirantur ad dietam seu iter unius diei?* Petendum ex communi usu cujusque loci.

8. „C. 34. Cùm R. contra U. Rhemenis Diæcesis literas impetrâisset, idem U. contra excepit, se per eas literas conveniri non posse nec debere, eò quòd non esset Diæcesis Rhemenis, sed Leodiensis; & Pontifex rescribit: Si est ità, exceptionem admitti debere. „ Unde error in nomine Diæcesis regulariter vitiat rescriptum; non autem error in nomine vel cognomine, si constet de persona, pro qua est concessum; & disparitas est, quia error in nomine non est causa motiva concedendi tale rescriptum, benè tamen error in Diæcesi; nam rescripta justitiæ non solent concedi nisi ad Judices intra Diæcesin Rei existentes; vel saltem non nisi cum clausula derogatoria dietarum; uti nec Dispensationes matrimoniales, nisi ad Ordinarios sponsæ.

9. II. „ In 6. c. i. b. T. Ipso jure rescriptum non valet, si ab excommunicato super alio, quàm excommunicationis vel appellationis articulo, fuerit impetratum. „ Hinc in literis Apost. Impetrans ad cautelam, semper absolvitur à Censuris *ad effectum presentium duntaxat consequendum.* Verùm hic textus solùm procedit de Excommunicato excommunicatione majori, quia minor privat solâ participatione Sacramentorum, adeoque non impedit impetrationem rescripti.

10. „ C. 2. Statuit Pontifex, ut per illam clausulam: *Et quidam alij*, rescripto incertam, nemo ultra tres vel quatuor in judicium trahat, eorùmque nomina in primo citatorio Impetrans exprimat, ne locus sit fraudi, si liberè possit variare, & pro nominatis alios substituere. „ Per quod limitatur c. 15. in Decret. h. T. ubi tantùm deciditur: „ quòd non liceat occasione generalitatis hujusmodi personas majores & digniores expressis nec multitudinem effrænata in judicium evocare, i. e. quadraginta personas, ut olim licebat ex c. 37. *de Testibus & attest.*

11. „ C. 6. Illi, cui mandatur provideri de beneficio vacante per resignationem, non potest provideri de beneficio vacante per mortem. Si duo idem bene-

„ ficium

beneficium proponant vacare, unus per obitum, alter per cessionem, quod verum erat, debet posterior præferri. Unde si post resignationem invalidam resignans moriatur, & resignatarius tunc petat literas sanatorias seu *Perinde valere*, eæ nullæ sunt, quia beneficium sic vacans per obitum spectat vel ad Turnarium, vel ad liberam Papæ dispositionem, in cujus mense obitus contigit. Notat Wagnereck ad *b. c.* Si constitutus in articulo mortis renuntiet, tunc secutâ morte, dicitur beneficium vacare per mortem & non per renuntiationem; ex vicinitate enim actuum præsumitur fraus, ut in *L. Si ventri. §. in bonis. ff. de privil. cred.* & ad fraudi obviandum statuta est Regula *De viginti.*

12. „C. II. Sanxit Pontifex, ut nullis, nisi Dignitatem aut Personatum habentibus, sive Ecclesiarum Cathedralium Canonicis, causæ auctoritate literarum Sedis Apost. committantur. Si Actor & Reus sint ejusdem Diœcesis, causa non committatur extra illam; si fuerint diversæ Diœcesis, & Actor in Diœcesi Rei agere nolit, Judicem non in sua sed alia Diœcesi impetret, Reumque eò trahat, non tamen ultra unam dietam à fine suæ Diœcesis. Judex nullum munus, nisi forte esculentum, vel poculentum, vel ra-

„tione

„ tione itineris ad causam commissam ne-
 „ cessarii vel utilis: sed moderatas expen-
 „ sas ab utraque parte; & ubi notabiliter
 „ fuerint pauperes, nihil omninò reci-
 „ piant. Assessorem non, nisi indigeat, sibi
 „ adjungat, eúmque neutri parti suspe-
 „ ctum, cui utraque pars moderatum det
 „ salarium.

13. „ C. 15. Indulgentias perpetuas de
 „ fructibus Beneficiorum, Distributioni-
 „ bus quotidianis duntaxat exceptis, in ab-
 „ sentia percipiendis (unde datur occasio
 „ vagandi, minuitur Cultus Divinus, &
 „ Officium, propter quod datur Benefi-
 „ cium, plerúmque omittitur) multis per-
 „ sonis; non Ecclesiis vel Dignitatibus
 „ concessas, Pontifex penitus revocat.

Unde híc non revocatur Privilegium
 concessum Dignitati v. g. Præposituræ;
 aut temporale concessum ad certum tem-
 pus, v. g. quinquennium causâ studiorum,
 vel etiam incertum, v. g. quamdiu quis
 versatur in servitio Episcopi, quia per se
 perpetuum non est, licet per accidens &
 casu fieri possit, ut totâ vitâ hominis duret.
 De Residentia agetur L. 3. T. 4.

